

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Det svenska runverket : ett 350-årsminne

Wessén, Elias

Fornvännen 1952(47), s. 193-210 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1952_193

Ingår i: saml.raa.se

DET SVENSKA RUNVERKET

ETT 350-ÅRSMINNE

Av Elias Wessén

Utanför ingången till Riddarholmskyrkan låg vid slutet av 1500-talet som tröskel en gammal runsten. Den var mycket sliten och nött, runorna var knappast läsbara längre, och den är nu längesedan förkommen. I den svenska fornforskningens historia intager den emellertid en mycket märklig plats. Det var nämligen av inskriften på den stenen, som Johannes Bureus, den svenska fornforskningens grundläggare, först lärde sig att läsa runor, enligt vad han själv har berättat. Prästson från Uppland, var han under några år på 1580-talet studiosus vid Gråmunkeholmens kollegium, då för tiden landets enda högre läroanstalt. Och förmodligen har stenen med de hemlighetsfulla skrivtecknen ofta dragit till sig den unge grubblarens blickar, då han vandrade ut och in i den gamla klosterkyrkan, och väckt hans intresse och vetgirighet. Senast år 1593 har han kunnat tyda runor. Han var då 25 år. Det var året för Uppsala möte. Där var Bureus också med såsom skrivare i kansliet, och det är han som har skrivit ut mötets beslut. Året därpå, 1594, företog han sin första antikvariska resa. Han har då upptecknat inskrifterna på ett stort antal runstenar i nordöstra Uppland, mellan Uppsala och Öregrund. Under de följande åren var han mycket flitig som samlare. År 1599 utgav han sin första tryckta skrift om runor, den stora kopparstickstavlan »Runakänslanes lärespån» eller »Elementa runica», där han bl. a. avbildade 10 valda runstenar från olika trakter av Uppland och Västmanland.

Föredrag vid Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens högtids-sammankomst den 20 mars 1952.

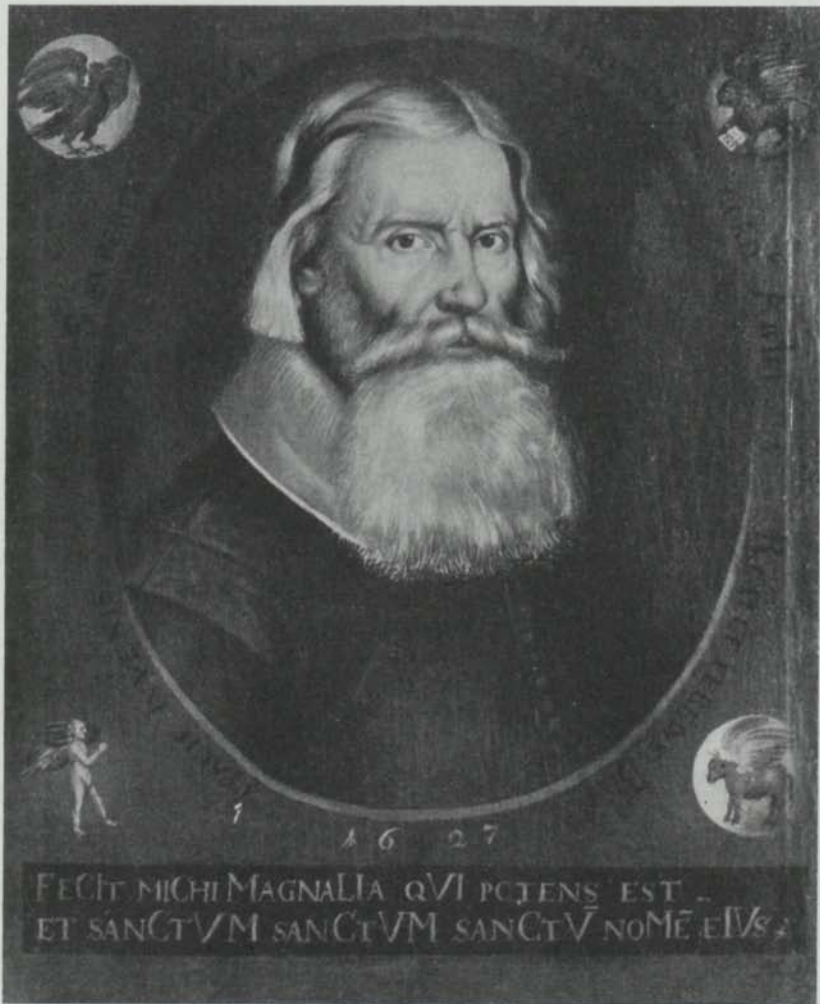

Fig. 1. Johannes Thomæ Bureus (1568—1652). Efter porträtt på Gripsholm. — Johannes Thomæ Bureus (1568—1652). After painting in the gallery of Gripsholm Castle.

Bureus fortsatte med iver sina runforskningsar. Han hade planer på ett vida större verk, som troligen skulle innehålla, i bild och text, alla inskrifter som han kände till och hade tolkat. År 1602 överlämnade han till hertig Karl en liten bok, inbunden i skinn och med guldsnitt och försedd med en prydligt textad dedikation. Han kallade den för »Runahäfd». Den fullständiga

hans runor och skänkte honom flera gånger sin uppmuntran. Han yrkade nu på att han skulle resa utomlands och lovade honom anslag. Bureus fick anvisning på 24 tunnor spannmål, 1 lispund strömming, $\frac{1}{2}$ lispund lax, 10 daler penningar och ur klädkammaren tyg till kläder — efter den tidens förhållanden ett ganska frikostigt resestipendium. Efter ett par månader hade emellertid hertigen blivit betänksam, och det blev ingenting av med resan. Bureus antecknar (8 jan. 1594): »Hans Furstliga Nåde befallte att jag intet skulle färdas utrikes och sade att om jag dör därute, så förkomma antikviteterna.» Det var viktigare, menade hertigen, att Bureus stannade hemma och fortsatte sina samlingar, än att han utsatte sig för en utländsk resas vådor och äventyr. Svensk fornforskning har all anledning att vara hertig Karl tacksam för hans omtanke om antikviteterna.

»Runahäfd» var 1602 bara en början. Bureus har väl omedelbart fått sitt dedikationsexemplar tillbaka, och han fortsatte sedan och införde nya teckningar under sitt långa liv, ända fram på 1640-talet. Sammanlagt har Bureus känt till icke mindre än 600 inskrifter, de allra flesta från Uppland. Icke långt ifrån hälften av detta landskaps omkring 1 200 kända inskrifter finnes upptagna i hans samlingar.

Bureus' »Runahäfd» utgör det första försöket att åstadkomma en samling av våra runminnesmärken, med avbildning av dem och med tolkning av deras inskrifter. Det har syntts mig angeläget att erinra om detta märkliga minne för den svenska fornforskningen, då jag här skall få tala om det svenska runverket av i dag, om det arbete som nu är i gång för att med de resurser, som står vår tid till buds, insamla detta språkligt och kulturhistoriskt lika viktiga material och göra det tillgängligt för forskningen.

En av de runstenar, som Bureus ritade av under sin första resa år 1594, fanns då vid *Örby* i Rasbo sn, drygt halvannan mil NÖ om Uppsala. Den stod på ett gravfält, inom en stenedja, som omgav en grav. Omkring 1670 lät professor Olov Verelius flytta stenen till Uppsala och uppställa den i sin trädgård i Fjärdingen, »för sin egen håglek och de studerandes undervis-

Fig. 3 och 4. Runsten från Örby, Rasbo sn. Nu i Universitetsplanteringen, Uppsala.
— Rune-stone from Örby, Rasbo parish. Now in the University Park, Uppsala.

ning», som det heter. Åtgärden underlättades säkerligen därav, att Örby var akademihemman och att Verelius tillika var akademiräntmästare. Numera står stenen, efter många omflyttningar, i planteringen vid vägen upp till Universitetet (fig. 3 och 4).

Stenen är ristad på två sidor. Inskriften på framsidan lyder: »Vigmund lät hugga stenen till minne av sig själv, en mycket yrkesskicklig man (*slögiastr manna*). Gud hjälpe Vigmunds, skeppshövdingens, själ.» Och på högra sidan: »Vigmund och Åfrid höggo minnesmärket, medan han levde.» Vigmund berömmar sig av att vara en mycket yrkeskunnig, konstförfaren man. Han var också *styrimaðr*, d. v. s. hövding ombord på ett

skepp. Han satt vid styret, längst bak i skeppet, och utövade därifrån befälet över manskapet ombord. Det skepp, som här avses, har säkerligen varit ett ledungsskepp för Rasbo hundare. Detta var ett av de mindre bland Upplands härad under vikingatiden, och det var därtill beläget långt inne i landet. Det är då märkligt, att vi genom Örby-stenen känner namnet på en *styrimadr* just från detta hundare.

Ristningen är utomordentligt skickligt utförd. Utan all fråga är den ett av de verkliga konstverken bland Upplands runstenar. Bland de kända runmästarna har ristaren stått Fot mycket nära. Han har samma fulländade teknik och samma goda blick för ristningsytans möjligheter.

Stenen har för övrigt genomgått flera märkliga öden. Den har varit med på världsutställningen i Paris 1867 och där blivit utmärkt med en belöningsmedalj i brons, den har legat på havets botten i 30 år, och den har slutligen tillfört fornsaksmuseet i Uppsala ett kapital på 200 kr., att förvaltas som en särskild räntebärande fond. Men detta är en särskild historia, som jag här måste gå förbi.

Inom Uppsala stad är påträffade inte mindre än 23 runstenar — jag bortser då från sådana stenar, som liksom Örby-stenen har blivit flyttade dit i senare tid av forntidsintresserade professorer. Dessa kan ju i varje fall inte räknas som egentliga Uppsala-stenar. Av de 23 hör inte mindre än 14 samman med Domkyrkan och har blivit funna i olika delar av byggnaden. Sammanlagt 9 stycken, delvis hela stenar, delvis endast fragment, ligger infällda i kyrkans gamla medeltida golv, och de andra 5 har blivit funna i yttre delar av grunden. Var dessa 14 stenar ursprungligen har varit resta, kan man ju icke veta. I varje fall har det knappast varit på själva Domkyrkoberget. Av de övriga 9 Uppsala-stenarna är en funnen vid ombyggnad av Ärkebiskopsgården, 5 på det medeltida klostrets område och en i Bredgränden i grunden för en medeltida byggnad. Den misstanken ligger då mycket nära, att också dessa stenar från början har stått på annat håll och att de har blivit förda bort för att tjäna som material i byggnader, så som har varit fallet med många andra runstenar. En icke ringa del av Upplands runstenar sitter ju eller har tidigare suttit inmurade i kyrk-

Fig. 5. Svartbäcksgatan, Uppsala.

Fig. 6. Broby, Funbo sn. — Broby, Funbo parish.

väggar eller i kyrkgolv. Trots rikedomen på runstenar i Uppsala blir det därför tills vidare ganska ovisst, hur många av dem som ursprungligen har varit resta inom stadens område. Med absolut visshet kan detta icke sägas vara fallet med någon enda.

Det finns ingen plats i landet, där så många nya runfynd har blivit gjorda under de sista hundra åren, eller där sannolikheten av nya fynd är så stor som här. Det är säkert många okända runstenar, som döljer sig ännu inom Domkyrkans murar och i den medeltida stadens jord. Det är mycket angeläget, att när nya fynd kommer i dagen, man så noggrant som möjligt tager till vara allt som kan vara av vikt för att bedöma frågan om deras ursprungliga plats. Det är av särskilt stor betydelse för stadens äldsta historia.

År 1875 påträffades en runsten under grävning i *Svartbäcksgatan*, på det gamla gråbrödraklostrets område (fig. 5). Den bar tydliga spår av att ha suttit i muren till en byggnad. Inskriften lyder: »Tjägñ och Gunnar reste stentar till minne av Väder, sin broder.» Lägg märke till att det står »stentar»! Det har alltså funnits två stycken. Nu finns det en sten med alldeles samma inskrift vid *Broby* i Funbo sn, 1 mil Ö om Uppsala (fig. 6); också där står det, att Tjägñ och Gunnar reste »stentar» efter sin broder. Stenarna är så lika, att de måste vara ristade av samme ristare.

Fig. 7. Landskapsbild från Broby, Funbo sn. — View from Broby, Funbo parish.

Det kan heller icke råda något tvivel om att just dessa stenar har utgjort ett par; de har varit resta på samma plats och tillsammans bildat ett minnesmärke över den döde. Under medeltiden har den ena blivit bortförd till Uppsala, för att användas som material vid klosterbygget.

Här vid Broby gick under medeltiden huvudvägen fram från Rasbo härads centrum ned till Mälarbygderna (fig. 7). Kanske var det den viktigaste vägen för samfärdseln i dessa trakter. Vid Broby måste man ta sig över den besvärliga, ständigt översvämande, starkt serpentinerande ån. Där omkring var det alltid sankt och sumpigt. Här har därför funnits en bro, d. v. s. kanske en vägbank med ett vadställe, och vid brofästena har runste-

Fig. 8. Broby, Funbo sn. — Broby, Funbo parish.

Fig. 9. Åkerby, Funbo sn. — Åkerby, Funbo parish.

narna varit resta såsom vägmärken (*brötar kuml*). De fanns där ännu, när Gustav II Adolf färdades här fram. Johannes Rhezelius, Bureus' medhjälpare, berättar 1634: »Om desse efterskrefne Twå Runestenar wet ingen annat berätta, vtan alenast detta att när Sal. K. M^t der igenom förreste hafuer han stigit af sin häst, och granneligen dem besedt, befallandes och at de måte vpresas, huilcket intet wart efterkommet.»

Den andra av de båda runstenar, som stå kvar vid *Broby*, har de tre bröderna tillsammans rest efter sin fader Horse (fig. 8). Den är alltså något äldre. Och ett stycke därifrån, vid *Åkerby*, står ännu en sten (fig. 9), rest av Horse efter hans fader Tjägn d. ä., »en god bonde i Funbo (**a funum**)». Vi har alltså här tre generationer omtalade, och ett utmärkt tillfälle till en åldersbestämning av stenarna inbördes. Det är lätt att se, att vi har att göra med en utveckling. *Åkerby*-stenen är den äldsta. Den tillhör en grupp av runstenar med en enkel och rak slinga, utan ornamentik, men ofta med mycket utförliga och intressanta inskrifter. Det finns rätt många av dem i södra Uppland, men de saknas nästan helt i Uppsala-trakten och norr därom. *Åkerby*-stenen är nästan ensam. Dessa ornamenterade stenar är ristade omkring 1020, alltså på Olov skötkonungs tid. — Den äldre

Fig. 10. Danmarks kyrka.—Danmark Church.

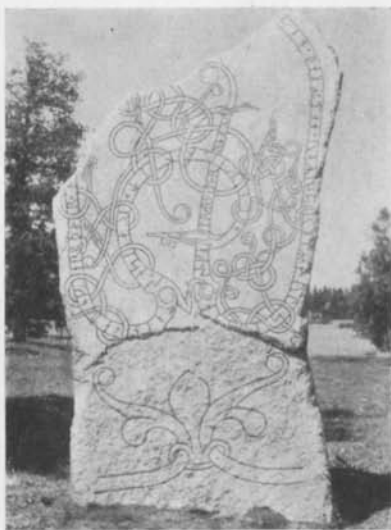

Fig. 11. Stav, Roslagskulla sn. — Stav, Roslagskulla parish.

av Broby-stenarna, rest efter Horse, kommer därefter. Den är ganska säkert från 1040-talet, Ingvarstågets tid. De flesta av Ingvar-stenarna har precis samma ornamentik. — De båda parstenarna är något yngre, snarast från 1050-talet. Det intressanta är nu, att de med stor säkerhet kan tillskrivas en bestämd runristare, nämligen *Fot*, Upplands i konstnärligt avseende främste. Broby-stenarna hör kanske till hans enklare saker. Men vi känner även här igen honom från ett par signerade ristningar och från åtskilliga, som med säkerhet kan attribueras till honom; det finns ett mycket stort material. Dit hör bl. a. en runsten vid *Harby* i *Fresta* sn. Rätt nära står också den signerade *Fot*-sten, som förra hösten togs fram ur *Danmarks kyrka*, $\frac{1}{2}$ mil från Broby (fig. 10). Det är i huvudsak samma mönster. Utmärkande för *Fot* är framför allt en mycket god teknik. Jag kan icke erinra mig, att jag någonsin har stött på ett ristningsfel hos honom, en felberäkning eller ens någon ojämnhet i linjeföringen. Han är yrkesskicklig i högsta grad. Men därtill har han en mycket förnämlig smak. Han har icke många motiv i sin ornamentik, men en stor förmåga att använda dem på den stenytta, som just

Fig. 12. Näsby, Odensala sn. — Näsby, Odensala parish.

Fig. 13. Skråmsta, Haga sn. — Skråmsta, Haga parish.

för tillfället stod honom till buds, en god blick för det konstnärligt verkningsfulla.

Bilderna här visar några prov på Fots konst. Signerad med hans namn är en runsten, som står vid *Stav* i Roslagskulla sn, helt nära stranden, där båtarna till Norrtälje går förbi (fig. 11). Åtminstone i mitt tycke utgör Fots stenar höjdpunkten i den uppländska runstenskonsten. Det är en enkel måttfullhet, en lekfull behärskning av stilens alla motiv, en lugn och harmonisk form.

Stenen vid *Näsby* i Odensala sn (fig. 12) är visserligen icke signerad, men jag tror icke, att någon, som har granskat detaljerna i ornamentiken, runorna, huggningstekniken, kan tvivla på att det är Fot. En man har rest den efter sina föräldrar. »De drunknade båda.» Stenarna vid *Skråmsta* i Haga sn (fig. 13) och

Fig. 14. Ala, Vassunda sn.—Ala, Vassunda parish.

Fig. 15. Sundby, Funbo sn.—Sundby, Funbo parish.

vid Ala i Vassunda sn (fig. 14) är också ristade av Fot. Kanske kan dessa bilder ge en föreställning om den uppländska runstenskonsten, när den når som högst. Den betecknar, som Andreas Lindblom har sagt, en storhetstid av nationell konstalstring.

Inskrifterna på Fots stenar är i allmänhet enkla. Han meddelar icke mycket. I en inskrift vid *Stäket*, som numera är förstörd, står det, att en kvinna, Ingirun, har låtit rista detta till minne av sig själv. »Hon vill austr fara ok ut til Jorsala.» Utan tvivel har Ingirun varit en kristen kvinna. Gripen av missionärernas berättelser om Kristi liv, har hon beslutat att själv företaga den långa och mödosamma färden till det heliga landet för att tillbedja vid den heliga graven. Det var ju ovisst, om hon någonsin skulle komma tillbaka. Före avresan har hon därför velat sörja för sitt minne i den bygd, där hon har levat. Och hon har gjort det på samma sätt, varmed man i Uppland plägade hugfästa minnet av bortgångna anhöriga — genom en runinskrift. *Stäket*-ristningen, som är utförd av Fot, är där-

Fig. 16. Sjusta, Sko sn. — Sjusta, Sko parish.

Fig. 17. Vaksala backe, Vaksala sn. — Vaksala hill, Vaksala parish.

igenom ett intressant vittnesbörd om hur djupt kristendomen hade slagit rot i vårt land vid mitten av 1000-talet.

Kontraster är ofta klagörande. Vid *Sundby* i *Funbo sn*, ett par km från *Broby*, står en ovanligt stor runsten, över 2 m i kvadrat; den verkar som en stor tavla (fig. 15). Också vid denna plats har funnits ett sund, ett överfartsställe, och stenen har kanske tjänat som vägmärke. Ornamentiken är överlastad, ett oroligt linjespel, där sinnet för djurornamentikens ursprungliga mening rätt mycket har gått förlorad. Inskriften är mycket intressant: »Ingrid och Ingegärd läto resa stenen och göra ör (vadställe) ute i sundet till minne av Tore, sin fader. Tore lät göra själastuga till minne av Ingetora, sin hustru.» En man har sålunda låtit bygga *sæluhus*, ett härbärke för vägfarande, till minne av sin hustru och väl också till själabot för henne. Vi känner ordet och saken från *Norrland* och *Norge* under medeltiden; själastugor funnos vid pilgrimsvägarna i de stora ödebygderna. Inskriften på *Sundby*-stenen vittnar om kyrkans verksamhet under missionstiden för att förbättra vägarna genom landet. Vi är nu långt nere i århundradet, sannolikt icke långt från 1100-talet.

Den tiden tillhör också *Öpir*, den mest produktive av alla *Upplands* runmästare. Vi känner hans manér rätt väl, både

Fig. 18. Vassunda prästgård. — Vassunda rectory.

Fig. 19. Marma, Lagga sn. — Marma, Lagga parish.

hans svagheter och hans styrka. Han är en skicklig man, han också, men mindre nogräknad i fråga om detaljerna, en man som gärna slarvar både med ornamentik och runor. Det är icke lätt att hitta någon runsten av Öpir, som icke har något ristningsfel eller någon skavank. Med några bilder skall jag här visa prov på hans verk.

Vid *Sjusta* på Skoklosterlandet finnes en ristning, signerad av Öpir (fig. 16). Den talar om en man, som blev död i Holmgård, d. v. s. i Novgorod, och begravnen i Olovskyrkan. Också i detta fall är det kvinnor, som har låtit göra minnesvården. Männen är borta, kvinnorna är ensamma kvar för att vårda minnet. Det är säkerligen en typisk bild från vikingatiden; den möter oss gång på gång i runinskrifterna.

Vid *Vaksala backe* utanför Uppsala står ett av Öpirs vackraste verk (fig. 17). Man kan här se, hur skickligt också han anpassar sitt mönster efter ristningsytans form. Det framgår kanske bäst genom en jämförelse med stenen vid *Vassunda prästgård* (fig.

Fig. 20. Uppsala domkyrka. — Uppsala cathedral.

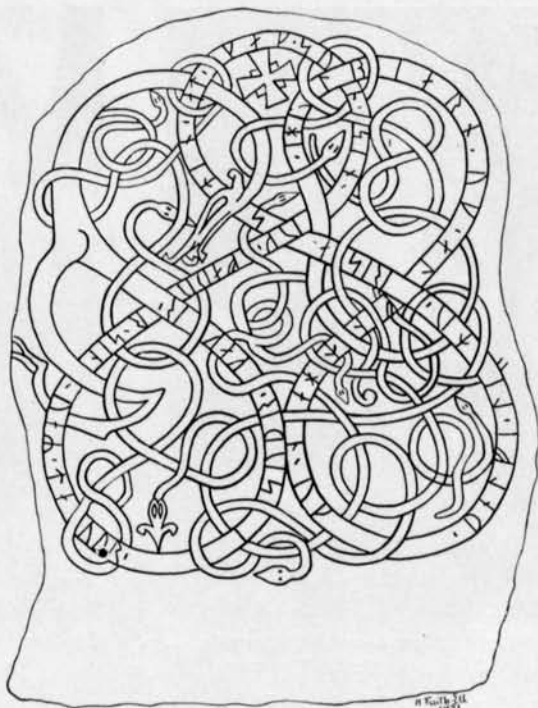

Fig. 21. Uppsala domkyrka. — Uppsala cathedral.

18). Samma motiv, men utfört på ett helt olika sätt. Stenen visar också, hur nära Öpir kan komma Fot. Men det är dock alltid tydliga skillnader.

Stenen vid *Marma* i Lagga sn (fig. 19) visar ett mönster, som Öpir ofta använder och varierar. Det är ganska vackert, men tecken på stilens degeneration är också rätt tydliga. — Vid *Eds kyrka* fanns på 1600-talet en runsten, som Karl XI skänkte till konung Vilhelm III i England. Den står nu uppställd i Ashmolean Museum i Oxford. Inskriften är en av de många i Uppland, som omtalar män, som har omkommit på vikingafärd till Grekland.

Och så till sist ett par stenar från *Uppsala domkyrka*. I golvet framme vid Gustavianska gravkoret ligger en runsten, halvt dold av en pelare (fig. 20). Fyra söner har rest den efter sin fader Ingefast, skeppshövdingen (*styrimaðr*), som for österut till Grek-

Fig. 22. Klosterområdet, Uppsala —
The Convent site, Uppsala.

Fig. 23. Klosterområdet, Uppsala. —
The Convent site, Uppsala.

land. — Djupt inne i domkyrkans murar ligger en annan runsten (fig. 21). Den är visserligen icke signerad av Öpir, men det är intet tvivel om att det är han, som har gjort den. Tack vare docenten Sven Janssons ihärdighet och skicklighet lyckades vi förra hösten få åtminstone en bild av den. Tre söner har rest stenen efter sin fader, som dog söderut.

För tio år sedan påträffades på klosterområdet i Uppsala två runstenar, rätt nära varandra. Den ena var signerad av Öpir (fig. 22), den andra var det icke (fig. 23). Nu förhåller det sig så, att den osignerade stenen med all säkerhet är ristad av Öpir — som var och en lätt kan se —, under det att den signerade knappast kan vara det. Den är signerad Öpir, men är dock icke Öpir. Hela stilen är honom totalt främmande. Mot Öpir talar icke minst den osäkra linjeföringen. Han kan nog ofta vara slarvig, men mot hans teknik finns sällan något att anmärka. Nu står det emellertid icke, som det brukar göra: »Öpir ristade runorna», utan *reð runar Öpir*. Det måste betyda något annat: Öpir rådde

runorna, han bestämde, vilka de skulle vara. Han har avfattat inskriften och svarade för att formuleringen och stavningen var riktig. Detta var en viktig och ansvarsfull del av en runmästares uppgift. Kanske har han gjort en förskrift i runor. Däremot har han icke själv huggit ornamentiken, sannolikt icke heller runorna. Detta är sannolikt gåtans lösning.

Arbetet med Upplands runinskrifter närmar sig sin avslutning. Det är resultatet av ett samarbete mellan flera medarbetare, ett — som jag skulle tro — mycket gott exempel på ett humanistiskt »team-work», som har praktiserats sedan många år. Arbetet har följaktligen varit uppdelat i flera etapper, som har avlöst varandra. Först har gått en registrering av alla litterära uppgifter, utförd av fil. lic. Elisabeth Svärdström, och en inventering i fältet, utförd av docenten Sven Jansson. På grundval av denna har så följt konserveringen, ett ganska omfattande och tidsödande arbete med lagning och restaurering av monumenten, under ledning av konservator Gillis Olson. När så äntligen stenarna har stått där, lagade och rengjorda, om möjligt också flyttade tillbaka till sina ursprungliga platser, då har följt den vetenskapliga undersökningen, som har utmynnat i en uppmålning av ristningarna. Nästa moment har varit fotograferingen, utförd av Akademiens fotografer, herrar Faith-Ell, Iwar Anderson och Nils Lagergren. Först då har allt material varit samlat för den slutliga bearbetningen och färdigställandet av ett manuskript. Naturligtvis har allt detta tagit många år och dragit rätt avsevärda kostnader. Men tack vare särskilt Humanistiska fondens bistånd har det dock varit möjligt att genomföra arbetet inom rimlig tid.

Med Uppland är runverket visserligen långt ifrån färdigt. Det är mycket som återstår. Men det är ju det märkliga, att i fråga om runstenar betyder Uppland halva Sverige.

Det är nu ett mycket rikt och mångsidigt material, som Akademiens runverk efter hand ställer till forskningens förfogande. Att det först och främst är av enastående värde för vårt språks historia, behöver knappast betonas. Det är ju helt enkelt våra äldsta språkminnesmärken på svenska. Att det vidare icke saknar sin betydelse i konstnärligt och

konsthistoriskt avseende, hoppas jag skall framgå av det lilla urval av bilder, som här har kunnat visas. Det synes mig ge en sällsynt klar blick i en konststils uppkomst, blomstring och förfall — ur konstpsykologisk synpunkt ett mycket märkligt studieobjekt. Genom sin stora omfattning kan också inskrifterna lämna viktiga bidrag till kännedomen om vårt folks kulturella och sociala förhållanden under den avlägsna vikingatiden, om landets bebyggelse och samhälleliga struktur. Och för den viktigaste förändringen i vårt folks liv under äldre tid, dess övergång till kristendomen, erbjuder runinskrifterna de allra pålitligaste urkunderna — ofta totalt förbisedda och i bästa fall långt ifrån tillräckligt utnyttjade. När en gång målet är nått för Akademiens runverk, då kan vi med en viss tillförsikt våga säga, att vi har återerövrat ett århundrade av vårt folks historia.

SUMMARY

ELIAS WESSÉN: The Swedish Rune Work.

In the year 1602 Johannes Bureus, the founder of Swedish antiquarian research, delivered a manuscript, the »Runahäfd», to the Grand Duke Karl, which constitutes the first attempt to form a collection of Swedish runic memorial monuments, with illustrations of them and with the translation of their inscriptions. Joined to this 350th centenary memorial, the author gives some information about the Swedish work on runes and runestones, of the present day; about that work which is now under way, whose object is the assembling of this important material, with the aid of the resources which are available in our time, and the making it accessible to research. The writer has taken his examples principally from Uppsala town and the region around it. They are especially apt for the characterization of two of Uppland's leading rune-writers, namely Fot — from the standpoint of art, the foremost —, and Öpir, the most productive.